PZC

Viskotter aan de kade in Vlissingen. © Ruben Oreel

Visserij: Begrip als bijvangst van pulsdebacle

REPORTAGE | De vissers hebben een woelige periode achter zich. Ze verloren in Brussel de strijd om de pulsvisserij, maar wonnen de sympathie van het grote publiek in Nederland. Begrip voor hun zaak van bondgenoten aan de wal hebben ze nodig in deze onzekere tijden van brexit en groeiende windparken.

Theo Giele 01-06-19, 20:00

De kotters liggen aan de kade in Vlissingen uit te rusten van een week vissen op de Noordzee. Jongens verdienen een centje bij met het schrobben van de schepen. ‘Vissers voor een gezonde zee’ staat achterop de sweater van een jongeman die een net repareert. Het lijkt een zaterdag als als alle andere, maar schijn bedriegt. De eerste pulsvissers trekken de stekker er uit. Letterlijk. ,,Bij de eerste kotters worden de kabels voor de puls er al afgehaald”, weet Cas Caljouw.

Het gezicht

De Arnemuidenaar is de afgelopen anderhalf jaar het gezicht geworden van de Zeeuwse pulsvissers. Hij was in februari in Den Haag, toen het voor de Tweede Kamer blauw zag van de sweaters van actiegroep EMK (Eendracht Maakt Kracht). Hij gaf eind april op Neeltje Jans premier Mark Rutte een brief waarin hij aandacht vroeg voor de pulsvissers. Woordvoerder tegen wil en dank. ,,Weet je, je hoort jezelf in herhaling vallen. We dachten dat het onbestaanbaar was dat de puls verboden zou worden. We waren er zó van overtuigd dat dit de techniek van de toekomst was. Goed voor het klimaat, goed voor de ecologie. Het pulssysteem is zo goed, dat we dachten dat het nauwelijks nodig was het te verdedigen", zegt hij aan boord van de ARM25 Deo Volente.

▲ Visser Cas Caljouw. © Ruben Oreel

Maar het ondenkbare gebeurde. Het verhaal is bekend. Na een effectieve lobby van de Franse milieuorganisatie Bloom en kleine Franse vissers stemde het Europees Parlement tegen het permanent toelaten van de pulsvisserij. Sterker nog, het parlement eiste een onmiddellijk verbod. Alle pogingen van Nederlandse zijde om dat verbod uit de nieuwe Europese visserijverordening te schrappen, faalden. Zes Zeeuwse pulsvissers

mogen sinds vandaag, 1 juni, niet meer pulsen. Wie geen nieuwe netten heeft, ligt noodgedwongen stil. Met steun van VisNed, de spreekbuis van de Nederlandse kottervissers, proberen ze komende week via de rechter uitstel te krijgen, tenminste tot de datum waarop de Europese verordening in werking treedt.

Praktische reden

Maar er is ook een praktische reden. Door de lange levertijden is het onmogelijk om iedereen op tijd van nieuw vistuig te voorzien. Elke week dat langer gepulst kan worden, is meegenomen. Voor elf andere Zeeuwse pulskotters, waaronder de ARM25 van Caljouw, valt op 31 december het doek. Eén Zeeuwse kotter mag door blijven pulsen tot 1 juli 2021, wanneer het elektrisch vissen definitief is verboden. Welke visser wanneer moet stoppen, hangt af van het type vergunning dat hij heeft.

Met het pulsdrama heeft de sector duur leergeld betaald. ,,Misschien zijn we als Nederland te gretig geweest. We hadden ons misschien op voorhand moeten terugtrekken uit dat stukje Frans water. Dat was voor ons toch van minder belang. Een visser wil vissen, niet lobbyen", zegt Caljouw. ,,Maar we zijn er achter gekomen dat je een sterke organisatie nodig hebt." Het hele drama rond de pulsvisserij is een harde les voor de vissers. Zonder bondgenoten op het land en op het water red je het niet in de slag om de Noordzee. Vanuit het verleden had de visserij op de wal geen geweldig imago. Rauwdouwers, die met steeds grotere schepen alleen voor eigen gewin gingen en zich weinig aantrokken van wetten en regels. ,,Laten we eerlijk zijn, de vissers stonden in een heel negatief daglicht", erkent Caljouw. Maar de tijden zijn veranderd. Vissers brengen niet alleen vis, maar ook afval uit de zee aan land. De visstand in de Noordzee is gezond. En met de pulsvisserij dachten de vissers een nieuwe techniek met enkel voordelen in handen te hebben. Veel minder brandstofverbruik, dus goed voor het klimaat. Minder bodemberoering en minder bijvangst, dus goed voor het leven in de zee.

Caljouw: ,,Toen de puls werd verboden, had ik zoiets van: kunnen we dan helemaal niks goed doen?" Maar er gebeurde ook wat anders. De visserij kwam weer onder de aandacht van de Nederlanders. En hoe! Er was veel begrip, althans in Nederland, voor hun strijd. ,,Mensen luisteren echt wel naar je als je een positief verhaal kan vertellen." De sympathie van het publiek is één ding, invloed krijgen op de plaatsen waar de beslissingen vallen is wat anders. De visserij is een betrekkelijk kleine sector, dat werd tijdens de strijd om de puls duidelijk. Terwijl eens Sharon Dijksma als staatssecretaris en vervolgens Carola Schouten als minister zich sterk maakten voor de visserij, hield premier Rutte zich koest. Op de dag van het grote protest in Den Haag sprak hij wel met een clubje scholieren over het klimaat. Maar een praatje met de vissers kon er niet van af. Caljouw pakte uiteindelijk zijn kans op Neeltje Jans, maar toen was het leed al geschied.

Caljouw: ,,Wij vissers zijn echt individuen. Om te beginnen moeten alle vissers met één mond praten. Nu heb je de Nederlandse Vissersbond in Urk, VisNed met een kantoor in

Zoetermeer én de EMK. Organisatorisch moet je een eenheid zijn, met een paar krachtige mensen aan het roer." De vissers moeten op zoek naar bondgenoten. ,,We zouden ons kunnen aansluiten bij de boeren, bij LTO. Dan heb je een grote organisatie achter je", suggereert Caljouw. Als er een club is die ervaring heeft met lobbyen in de Haagse en Brusselse politiek, dan is het de agrarische sector. Wellicht zijn er ook nog bondgenoten te vinden in onverwachte hoek. Terwijl buitenlandse milieuorganisaties de pulsvisserij verketterden, riepen Nederlandse natuurclubs, verenigd in Stichting De Noordzee, de EU op de techniek tenminste een kans te geven.

Grote partijen

De visserij kan wel wat steun gebruiken, want het verbod op de pulsvisserij is niet de enige tegenslag waarmee de vissers te maken hebben. Er verschijnen nieuwe, grote partijen op zee. Nederland, België, het Verenigd Koninkrijk, Noorwegen, Denemarken en Duitsland hebben elk een deel van de Noordzee. De Nederlandse Exclusieve Economische Zone op de Noordzee is ongeveer 57.000 vierkante kilometer groot, anderhalf keer het landoppervlak van Nederland. De slag om de Noordzee, ooit het exclusieve domein van de visserman, is nog maar net begonnen.

De plannen voor de aanleg van grote windparken binnen die zone waren voor de regering aanleiding advies te vragen aan het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving. Binnen deze OFL was al snel duidelijk dat de Nederlandse vissers een toekomst vol vraagtekens wacht. 'Voor de visserij stapelen zich een aantal vraagstukken op', schreef de OLF eind vorig jaar in haar adviesrapport *Verkenning Noordzeestrategie 2030*. 'Onder andere de gevolgen van brexit, de toekomst van de pulsvisserij, aanlandplicht, consequenties van de groei van windparken en de aanwijzing en implementatie Naturagebied, die voor deze sector en de mensen die er werkzaam zijn fundamentele onzekerheden met zich brengt. De sector heeft dringend behoefte aan een langetermijnperspectief.'

▲ Viskotter bij windpark op de Noordzee. © Harmen van der Werf

Probleem is dat de vissers niet binnen de grote windparken mogen vissen. De industrialisatie van de Noordzee is de vissers een gruwel. Caljouw kent verhalen dat bij het heien van de fundering voor de de windturbines massaal dode vis komt bovendrijven. De grootschalige bouw van windparken op de zuidelijke Noordzee kan grote gevolgen hebben voor de wind, de golven, de stroming en het leven in de zee, waarschuwde kennisinstituut Deltares na een verkennend onderzoek in samenwerking met het KNMI, Whiffle en Wageningen Marine Research (WMR), in opdracht van Rijkswaterstaat. Luca van Duren, specialist mariene ecologie bij Deltares, zei na het verschijnen van het rapport: ,,Dit onderzoek laat voor de eerste keer integraal zien wat mogelijk indirecte effecten zijn op het ecosysteem als we veel meer windparken op zee aanleggen. Het is een eerste stap. We moeten samen met omliggende landen verder onderzoeken wat in verschillende scenario's de gevolgen voor de zuidelijke Noordzee zijn. Wat betekent dat voor het natuurlijk functioneren van de Noordzee; voor vissen, vogels, zeezoogdieren en uiteindelijk voor de mens."

Goed gesprek

Caljouw sprak zelf met de voorzitter van Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving, oud-PvdA-politicus Jacques Wallage, ooit minister van Onderwijs en jarenlang burgemeester van Groningen. Hij putte er hoop uit: ,,Het was een goed gesprek. Ik zei tegen tegen hem: 'Als we dan toch naar de slachtbank moeten, geef ons dan tenminste compensatie'. Wallage zei toen in die werkgroep dat ze de vissers toch niet zo maar kunnen laten vallen." In het advies van het OLF stond het al wat ambtelijker geformuleerd. ,,In veel gesprekken werd onderstreept hoezeer zowel voor natuurbeheer en -ontwikkeling, als voor de veranderingen die van de visserij worden gevraagd, een Transitiefonds noodzakelijk zal zijn."

Plat gezegd, er moet geld komen voor de vissers. Zij moeten schadeloos gesteld worden voor het verlies aan visgronden en de omschakeling naar andere vismethodes. Veel kotters zijn ouder dan dertig jaar. Er zijn nieuwe kotters ontworpen die aanzienlijk minder brandstof gebruiken. Voorbeeld is het pilotschip MDV 1, de in Nederland ontworpen 'Tesla' onder de kotters, die met 2 miljoen euro steun van het Europees Visserijfonds werd ontwikkeld door de stichting Masterplan Duurzame Visserij.

Warme sanering

Hoe nu verder met de Zeeuwse vissers? Caljouw hoopt dat de overheid inderdaad met geld over de brug komt zodat met een warme sanering vissers die willen stoppen, kunnen stoppen. En dat vissers die door willen gaan, steun krijgen om te investeren in nieuwe technieken en zuinige schepen. Het geld zou het probleem niet moeten zijn. Caljouw: ,,Als er zoveel geld in die windparken gestopt wordt, moet er toch ook wel geld voor de vissers te vinden zijn."